

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษากาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยมีกรอบแนวคิดการวิจัยมาจากแนวคิดกาบริหารจัดการระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบตามวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง (PDCA) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ในครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้กำหนดวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษากาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลกเขต 2 สรุปผลการศึกษาตามลำดับดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 จำนวน 150 โรงเรียน
2. กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และสุ่มตัวอย่างโดยวิธีแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 108 โรงเรียน
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยคั้งนี้ เป็นแบบสอบถามกาบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเองจากกลุ่มตัวอย่าง เก็บได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 102 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 94.44
5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS for Windows เพื่อหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

สรุป

การศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ภาพรวมพบว่า การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และสรุปเป็นรายด้านได้ดังนี้

1. ด้านการวางแผนการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ในภาพรวมพบว่า การปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก
2. ด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ในภาพรวม การปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก
3. ด้านการตรวจสอบประเมินผลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ในภาพรวม การปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก
4. ด้านการปรับปรุงระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ในภาพรวมการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก

อภิปรายผล

การศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผนการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการตรวจสอบประเมินผลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและด้านการปรับปรุงระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ด้านการวางแผนการปฏิบัติการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสถานศึกษามีการวางแผนการดำเนินงานบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบตามวงจรคุณภาพ (PDCA) ให้สอดคล้องและสอดคล้องกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการดำเนินงานและวางแผนปฏิบัติการ มีการเตรียมความพร้อมทั้งด้านบุคลากรให้มีความตระหนัก มีความรู้ ความเข้าใจใน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ ทั้งที่มำ ทิมทำ และทีมประสาน ดำเนินการจัดทำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พร้อมทั้งกำหนดแนวทางปฏิบัติงานและบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน ตลอดจนจัดทำเอกสาร เครื่องมือ ข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในการดำเนินงานวางแผน มีการอำนวยความสะดวกทั้งวัสดุอุปกรณ์ ข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็น ทำให้เกิดการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อยู่ระดับปฏิบัติที่มาก ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 45) ที่กล่าวว่า การวางแผนเป็นองค์ประกอบแรก ที่สำคัญที่สุด การวางแผนที่ดีจะต้องกำหนดขั้นตอนการทำงานเป็น

กระบวนการ เป็นทีมแต่ละชั้นคอนมิวติการปฏิบัติที่ดีและบันทึกการทำงานทุกชั้นคอนเป็นปัจจุบัน ข้อมูลจากการบันทึก จะนำไปสู่การตรวจสอบประเมินตนเองและให้ผู้อื่นตรวจสอบได้ เพราะข้อมูลที่ไ้จะเป็นสารสนเทศที่สะท้อนให้เห็นคุณภาพตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของระบบย่อยนั้น ๆ หลาย ๆ ระบบย่อยก็จะเป็นคุณภาพรวมของระบบโรงเรียนทั้งหมด

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2543 : 5) ได้กล่าวว่า การวางแผนปฏิบัติการเป็นการเตรียมความพร้อมในการจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข โดยยึดนักเรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพครูทั้งด้านทัศนคติ ความรู้และความสามารถ เพื่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนั้น การมีส่วนร่วมในการวางแผนของบุคลากรก็มีความสำคัญ ซึ่ง กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 7 - 14) กล่าวว่า จะต้องให้สังคมมีส่วนร่วมทั้งบุคคล ครอบครัว ชุมชน เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถาบันสังคม สถานประกอบการ รวมทั้งต้องประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลในชุมชนเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ ในขณะที่ สมชาย เทพแสง (2544 :18) ได้กล่าวว่า การส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารหรือการทำงานโดยถือว่าเสียงประชาชนเป็นเสียงสวรรค์ไม่ว่าในด้านการให้คำปรึกษาด่าง ๆ การระดมทรัพยากรมาช่วยในการพัฒนาโรงเรียน รวมทั้งดูแลและสอดส่องการบริหารงานของโรงเรียน ตลอดจนให้ความรู้ อบรม สั่งสอนนักเรียน ส่วนเบญจพร เอี่ยมแสงธรรม (2550 : บทคัดย่อ) ได้กล่าวว่า กระบวนการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการวางแผนปฏิบัติงาน มีการประชุมวางแผนร่วมกันระหว่างครู เครือข่ายผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน เพื่อกำหนดนโยบาย กำหนดขั้นตอนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนร่วมกัน และยุทธศาสตร์ที่ทำให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำเร็จคือการร่วมมือ การสร้างความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกัน แก้ไข ส่งเสริม ให้แก่นักเรียน

2. ด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การปฏิบัติตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้บริหารปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จงรักษ์ เชื้อสาย (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจรเคมมิ่ง ของโรงเรียนสตรีระนอง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งประกอบด้วย การดำเนินงานรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีการสนับสนุนทรัพยากรเพื่อทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ บุคลากรในสถานศึกษา คณะกรรมการ และบุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมใน การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การใช้แบบประเมินพฤติกรรม การนิเทศติดตามประเมินผล การวิเคราะห์ข้อมูล การใช้เครื่องมือ ได้แก่ ระเบียบสนทนา ระเบียบย่อ และวิธีการสัมภาษณ์ เยี่ยมบ้าน ซึ่งสามารถเยี่ยมบ้านได้ครบ 100 % มีการใช้แบบประเมินพฤติกรรมแบบคัดกรองนักเรียน ทำให้โรงเรียนรู้จักนักเรียนทุกคน สถานศึกษาประชุมบุคลากรทุกฝ่าย เพื่อให้ทุกคนได้สร้างเกณฑ์การคัดกรองและความเข้าใจ ตรงกันในการคัดกรองนักเรียน

และบันทึกหลักฐาน เกี่ยวกับการคัดกรองนักเรียน สำหรับด้านการส่งเสริมนักเรียนมีการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย เพื่อให้ให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเอง และสามารถพัฒนาปรับปรุงพฤติกรรมที่เหมาะสม มีการบันทึกหลักฐานการจัดกิจกรรมอย่างอยู่ในระดับมาก ด้านการป้องกันและแก้ปัญหา สถานศึกษา มีการกำหนดวิธีการและวิธีแก้ไข ปัญหา มีการบันทึกการจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหทั้งด้านบุคลิกภาพและด้านสังคม ตลอดจนให้คำปรึกษาแนะนำ และแนวการประพฤติปฏิบัติตนเป็นอย่างดี เมื่อพบว่านักเรียนมีพฤติกรรม ด้านต่าง ๆ ที่ต้องรับการดูแลและช่วยเหลือ สถานศึกษาได้ดำเนินการช่วยเหลือ ในเบื้องต้นทุกครั้ง และมีการจัดเก็บข้อมูลของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อการส่งต่อที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการส่งต่อนักเรียนเพื่อการติดตามและช่วยเหลือเป็นอย่างดี

3. ด้านการตรวจสอบประเมินผลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการตรวจสอบประเมินผล ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีการนิเทศโดยการประชุมคณะกรรมการเป็นการนิเทศ สอดคล้องกับหลักการนิเทศของ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2538 : 78) ที่กล่าวว่า การประชุมหารือและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของผู้เข้าประชุมอาจเป็นการประชุมตามปกติธรรมดาหรือประชุมเพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนโดยทั่วไป เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงานของครู หรือในบางครั้งการประชุมจะเป็นการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจและเป็นแนวทางในการปฏิบัติรวมทั้งมีทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานนั้นเป็นการเพิ่มประสบการณ์ตรงให้กับครูมากที่สุดเพราะเป็นการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง ในขณะที่ การนิเทศ กำกับ ติดตาม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับ จรัญ นิลพลับ (2534 : บทคัดย่อ) ได้สรุปว่า งานปกครองจะสำเร็จหรือไม่นั้น ต้องพิจารณาจากความร่วมมือร่วมใจทำงานของทุกฝ่าย ได้แก่ ครู อาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน นอกจากนี้หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2543 : 11) ยังได้กล่าวไว้ว่า การตรวจสอบ ทบทวน ประเมินผลการดำเนินงาน เป็นกิจกรรมสำคัญที่จะทำให้เกิดการพัฒนา เพราะทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงและพัฒนา

4. ด้านการปรับปรุงระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนการปรับปรุงเพื่อพัฒนา ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ปฏิบัติอยู่ในระดับมากและมีการปรึกษาหารือการปฏิบัติงาน การวิเคราะห์ผลการประเมิน ตลอดจนนำผลการประเมินไปวางแผนเพื่อปรับปรุงพัฒนา บุคลากรให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 46) ที่กล่าวว่า การปรับปรุงพัฒนาเป็นการนำผลการประเมินมาแก้ไขพัฒนา ซึ่งอาจจะแก้ไขพัฒนาในส่วนที่เป็นกระบวนการ วิธีการ ปัจจัยหรืออาจบันทึกให้ดีขึ้น ส่วน หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2543 : 13) กล่าวว่า ในการปรับปรุงเพื่อให้ได้มาตรฐานนั้น คณะกรรมการต้องร่วมกันประชุมวิเคราะห์ผลจากการรายงานการประเมิน ปรึกษาหารือการปฏิบัติงาน

กำหนดแนวทาง สนับสนุนการดำเนินงานปรับปรุง แก้ไข ติดตามผล จัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนการดำเนินงานในภาคเรียนหรือปีการศึกษาต่อไป รวมทั้งเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

การดำเนินการบริหารเมื่อมีการปรับปรุงและแก้ไขส่วนที่พบว่ามีข้อบกพร่องเมื่อมีการปรับปรุงแก้ไข จึงทำให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546 : 5) กล่าวว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบมีขั้นตอน มีครูประจำชั้นเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร และครูทุกคน นอกจากนั้น ยังสอดคล้องกับ สุวรรณ ไชยชิน (2551 : บทคัดย่อ) ที่กล่าวว่า การพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน PAOR ที่ประสบสำเร็จ โดยการมีส่วนร่วมของครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถลดปัญหาที่เกิดขึ้นก่อนเรียน ส่งผลให้นักเรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพและความสามารถของนักเรียนแต่ละคน ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามเกณฑ์มาตรฐานของหลักสูตร เป็นคนดี และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข อยู่ในโรงเรียนอย่างมีความสุขตั้งใจเรียน ปฏิบัติตนด้วยความเหมาะสม และส่งผลให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นตามลำดับเพื่อให้นักเรียนได้รับการดูแลให้เรียนและสามารถอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข เป็นวิธีการ ที่มีเครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐาน และตรวจสอบได้ การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนควรนำกระบวนการ PDCA มาใช้ในการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากข้อค้นพบของงานวิจัยที่พบว่า การเตรียมความพร้อมของบุคลากรในเรื่องระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อยู่ในระดับปฏิบัติมาก แต่มีค่าเฉลี่ยน้อย ควรมีการพัฒนาให้ความรู้แก่บุคลากรเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2. จากข้อค้นพบของงานวิจัยที่พบว่า การจัดทำรายงานผลการประเมินระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในแต่ละระดับชั้น อยู่ในระดับปฏิบัติมาก แต่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะที่เป็นหัวหน้าหน่วยงานจึงควรให้ความสำคัญในการจัดทำรายงานผลการประเมินระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในแต่ละระดับชั้น ซึ่งจะทำงานสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถปรับปรุงการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

3. จากข้อค้นพบของงานวิจัยที่พบว่าการบันทึกกิจกรรมการป้องกันและแก้ปัญหาของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การปฏิบัติของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะที่เป็นหัวหน้าหน่วยงาน จึงควรนิเทศกำกับและติดตามการบันทึกหลักฐานการจัดกิจกรรมการป้องกันและแก้ปัญหาในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งจะพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. จากข้อค้นพบของงานวิจัยที่พบว่าการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลการพัฒนาคุณภาพระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อยู่ในระดับปฏิบัติมาก แต่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะที่เป็นหัวหน้าหน่วยงานจึงควรเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลการพัฒนาคุณภาพระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้หน่วยงานอื่นได้ทราบต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำวิจัยให้ครอบคลุมกลุ่มประชากรให้มากกว่านี้ อาจเป็นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต อื่น หลาย ๆ จังหวัด หรือประชากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ครูผู้สอนชั้นอื่น ๆ นอกจากนี้ ประชาชน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ศิษย์เก่า นักเรียนเพื่อให้เห็นถึงข้อแตกต่างที่หลากหลาย

2. หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการพัฒนาครู ควรได้มีการวิจัยเพื่อหารูปแบบการพัฒนาครูที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3. ควรทำวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน